

ÚLOHA INŠTITÚCIÍ V KRAJINÁCH EXPORTUJÚCICH ROPU

Michelle Chmelová

ABSTRACT

Since discovery of important oil site in Netherlands which led to deindustrialisation, we recognize several countries where exist negative relations between economic growth and resource abundance. In past there was developed some theories which explain this negative relations between mentioned variables. In recent year, one of the most discussed factor which can lead to resource curse is institutional quality. The aim of this work is provide theoretical overview in field of resource curse and to analyse top ten oil exporters by indexes of institutional quality.

KEY WORDS

Resource curse theory. Institutional quality. Oil sector.

JEL CLASSIFICATION

O13, Q43, H59

ÚVOD

Hojnosť prírodných zdrojov nie vždy vedie k ekonomickému rastu a rozvoju takýchto krajín. V súčasnosti existuje rad krajín hojných na prírodné zdroje (obzvlášť krajiny bohaté na ropu a zemný plyn), ktoré dosahujú nižší ekonomický rast ako tie krajiny, ktoré takýmto bohatstvom nedisponujú. Táto skutočnosť je známa ako "prekliatie" prírodnými zdrojmi. V minulosti boli vyvinuté viaceré teórie, ktoré vysvetľujú negatívny vzťah medzi bohatstvom prírodných zdrojov a ekonomickým rastom. V súčasnosti existuje rastúci konsenzus, že kvalita inštitúcií ovplyvňuje či prírodné zdroje budú znamenať pre krajiny "prekliatie" alebo "požehnanie". Príspevok sa zameriava na hodnotenie inštitucionálnej kvality ako faktoru, prostredníctvom ktorého môže byť prehĺbenie "prekliatia" prírodných zdrojov, vo vybraných krajinách, ktoré sú radené do skupiny najväčších exportérov sveta. V závere práce je zároveň hodnotená inštitucionálna kvalita prostredníctvom indexov inštitucionálnej kvality.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Od objavenia významných nálezísk ropy v 70. rokoch v Holandsku, ktoré viedli k deindustrializácii v holandskej ekonomike, existuje množstvo prípadov, kedy dochádzalo v ekonomike k poklesu tradične orientovaného priemyselného sektora, k rastu sektora zameraného na prírodné zdroje, k zníženiu celkovej konkurencieschopnosti krajiny a k štrukturálnemu zaostávaniu priemyselne orientovaných odvetví, vedúce k zhodnoteniu domácej meny, poklesu ekonomického rastu a rozvoju.

Vo všeobecnosti, situáciu kedy prostredníctvom objavu významných nálezísk prírodných zdrojov dochádza k deindustrializácii nazývame Holandská choroba. Niekoľko ekonómov vyvinulo modely, ktoré poskytujú vysvetlenie daného javu prostredníctvom prekliatia prírodných zdrojov.

Prvé štúdie v oblasti negatívneho vývoja medzi hojnosťou prírodných zdrojov a ekonomického rastu nižšieho ako v krajinách, ktoré nedisponujú takým prírodným bohatstvom sa objavili v štúdií Sachs a Warner (1997). Podľa tejto štúdie pracovná sila je ťahaná z priemyselného sektora smerom k sektoru prírodných zdrojov a neobchodovateľného sektora tovarov a služieb, ktoré v konečnom dôsledku vedú z dlhodobého hľadiska k zníženiu produktivity práce a ekonomického rastu.

Auty (1991,1998,1999,2001), Mikesell (1997), Ross (1999,2001,2003) zistili, že krajiny disponujúce veľkým objemom prírodných zdrojov môžu rásť pomalšie ako krajiny, ktoré takýmto bohatstvom nedisponujú.

Negatívnu koreláciu medzi ekonomickým rastom a prírodnými zdrojmi potvrdila aj štúdia Gylfason (1999). Táto štúdia potvrdila štatisticky významný vzťah medzi spomínanými premennými.

Termín Holandská choroba sa prvýkrát objavil v článku časopisu "The Economist" v novembri roku 1977. Corden a Neary (1982) vyvinuli teóriu holandskej choroby, pričom rozpoznali dva základné prvky holandskej choroby, ktoré vedú k deindustrializácii v ekonomike, a to efekt presunu zdrojov a výdavkový efekt.

V modely holandskej choroby vystupujú tri sektory: obchodovateľný sektor prírodných zdrojov, obchodovateľný priemyselný sektor a neobchodovateľný sektor služieb. V priemyselnom sektore a neobchodovateľnom sektore služieb sa využívajú kapitál a pracovná sila. V krajinách hojných na prírodné zdroje je obchodovateľná produkcia v sektore priemyslu alokovaná bez sektora prírodných zdrojov a kapitál spolu s pracovnou silou sú využívané v neobchodovateľnom sektore služieb. Výsledkom boomu v sektore prírodných zdrojov,

dochádza k tomu, že sektor priemyslu sa stlačí pokým neobchodovateľný sektor zažíva expanziu. Zvýšenie príjmov vedie k rastúcemu dopytu po neobchodovateľných tovaroch a službách a zvyšuje ceny týchto tovarov a služieb. Neobchodovateľné tovary sú používané ako vstupy priemyslu, preto vyššie ceny vstupov v kombinácii s fixnými medzinárodnými cenami vedie k nižšiemu zisku v priemyselnom sektore Brahmhatt, Canuto, Vostroknutova (2010).

Vysvetlenie negatívneho vzťahu medzi ekonomickým rastom a prírodnými zdrojmi prostredníctvom Holandskej choroby sa však zaraďujú do počiatočných štúdií radených do štrukturálnych téz zameraných na pokles primárneho sektora výroby a rastu sektora zameraného na hojnosť zdrojov.

Existujú viaceré kanály, prostredníctvom ktorých sa ekonómovia snažia vysvetliť negatívnych vzťah medzi spomínanými premennými. Jedným z modelov vysvetľovania je už spomínaná Holandská choroba, druhým sú modely Rent-seeking¹ a tretím hlavným modelom, ktorému je práce venovaná je inštitucionálny model.

Collier a Goderis (2007) objavili 5 rôznych kanálov, prostredníctvom ktorých môže dochádzať k "prekliatiu" prírodných zdrojov. Prvým kanálom je Holandská choroba, druhým kanálom inštitucionálna kvalita, tretím konflikty a záujmy politickej ekonomie, štvrtým nadmerný dlh a piatym kanálom je príjmová nerovnosť. Autori dospeli k záverom, že hojnosť prírodných zdrojov má pozitívny efekt v krátkom čase, avšak tieto efekty sú opačné v dlhom období. Taktiež dospeli k záveru, že krajiny, ktoré majú dobrú kvalitu inštitúcií sa môžu vyhnúť tomuto "prekliatiu". Ich výsledky sa plne prikláňajú ku prierezovým výsledkom Sachs a Warner (1995).

Mehrara, Alhosseini a Bahramirad (2008) sa zameriavajú na 5 hlavných premenných, ktoré môžu byť identifikované ako možné kanály vzniku "prekliatia prírodných zdrojov". Za dané faktory považujú: Holandskú chorobu, vzdelávanie a vytlačací efekt ľudského kapitálu, redukcii úspor, fluktuáciu v cenách prírodných zdrojov a vládnu a inštitucionálnu kvalitu.

Mobarak, Karhenasan (2012) rozlišujú za hlavné faktory vedúce k poklesu ekonomického rastu v krajinách disponujúcich značným objemom prírodných zdrojov faktory ako Holandská choroba, rent-seeking model, volatilita svetových cien a inštitucionálna kvalita.

1 Štúdiami v oblasti modelov rent-seeking sa zaoberali: Murphy, K., A. Schleifer, and R. Vishny, (1993) Lane a Tornell (1999), Baland a kol. (2000), Torvik (2002), Desai a kol.(2003), Robinson a Torvik (2006)

Pre rastúci konsenzus v oblasti vysvetlenia "preklatia" prírodných zdrojov prostredníctvom inštitucionálnej kvality a jeho vplyvu na ekonomický rast týchto krajín venujeme ďalej pozornosť modelu Inštitucionálnej kvality.

1.1 Inštitucionálna kvalita a jej vplyv na krajiny exportujúce ropu

V súčasnosti existuje rastúci konsenzus o význame inštitúcií vo vysvetľovaní preklatia prírodných zdrojov. V inštitucionálnom modeli sú ako rozhodujúce faktory inštitúcie v zmysle ako prírodné zdroje reagujú na kvalitu inštitúcií.

Táto časť príspevku je venovaná štúdiám, ktoré poukazujú na to ako môže kvalita inštitúcií ovplyvniť či krajiny bohaté na prírodné zdroje budú ekonomicky prosperovať alebo nie. Následne sú v práci analyzované indexy inštitucionálnej krajiny, ktoré sú zamerané na hodnotenie inštitucionálnej kvality v desiatich najväčších exportéroch ropy a zemného plynu.

Atkinson a Hamilton (2003) poukázali na skutočnosť, že "preklatie" prírodných zdrojov môže byť prejavom neschopnosti vlád riadiť príjmy z prírodných zdrojov udržateľným spôsobom. Zdôrazňujú, že kombinácia prírodných zdrojov, makroekonomická politika spolu s politikou verejných výdavkov vedie k nižšej miere skutočných úspor.

Mehlum, Moene, Torvik (a 2005) sa venujú inštitucionálnym modelom. V prípade ak prírodné zdroje reagujú na inštitucionálnu kvalitu, vo všeobecnosti môžu nastať dve situácie - keď kvalita inštitúcií je pre krajiny "požehnaním" a v prípade nízkej kvality inštitúcií znamená táto skutočnosť "preklatie". Autori pritom formulujú, že ak sa v krajine potvrdí, že "preklatie" je spôsobené kvalitou inštitúcií, potom takéto krajiny trpia dvojnásobne negatívnym dopadom na ekonomický rast a rozvoj lebo inštitúcie posilňujú tento negatívny dopad prírodných zdrojov v krajine.

Mehlum, Moene, Torvik (b 2006) sa vo svojej štúdií zaoberajú inštitúciami ako faktorom vedúcim k "preklatiu prírodných zdrojov". Podľa nich krajiny hojné na prírodné zdroje môžu dosahovať ekonomický rast a rozvoj ale existujú aj prípady krajín kedy dochádza k poklesu ekonomického rastu. Faktorom, ktorý môže zvrátiť situáciu kedy dochádza k negatívnym ekonomickým dôsledkom v súvislosti s hojnosťou prírodných zdrojov je práve kvalita inštitúcií. Dobrá kvalita inštitúcií môže takýmto krajinám pomôcť premeniť výhody vyplývajúce z hojnosti prírodných zdrojov v prospech ekonomického rastu a rozvoja. Tento výsledok štúdie je v protiklade s tvrdením Sachsa a Warnera (1995), ktorí tvrdili, že inštitúcie nemôžu zvrátiť "preklatie".

Kolstad (2007) vo svojej empirickej práci použil rovnakú dátovú základňu ako Mehlum (2006). Závislou premennou bol priemerný rast HDP v rokoch 1970-1990. Hojnosť prírodných zdrojov bola meraná ako podiel exportu primárneho produktu v HDP roku 1970. Kontrolované premenné zahŕňali počiatočnú úroveň príjmu krajiny (HDP v roku 1970), otvorenosť krajiny a mieru investícií. Záverom ich skúmania je, že len inštitucionálny sektor spomedzi kontrolovaných premenných dokáže ovplyvniť "preklatie" prírodných zdrojov.

Arezki, Ploeg (2007) sa zameriavali vo svojej empirickej práci efektom prírodných zdrojov na ekonomický rast. Hlavnú pozornosť venovali v oblasti možného obmedzenia ekonomického rastu prostredníctvom inštitúcií a zlej politiky. V kontraste so závermi štúdie Mehluma, Moenyho a Torvika (2005), že prirodzené preklatie prírodných sa dá premeniť v "požehnanie" pre krajiny s dobrou inštitucionálnou kvalitou nie je také silné pri použití rôznych ekonometrických techník. Avšak výsledkom štúdie Arezki a Ploeg (2007) je skutočnosť, že obchodná politika v smere k väčšej otvorenosti môže pomôcť z níženiu závažnosti "preklatia" zdrojov a dokonca môže smerovať k premene na "požehnanie" pre krajiny, ktorý disponujú veľkým množstvom prírodných zdrojov.

Bakwena a kolektív (2009) sa zaoberal vzťahom medzi hojnosťou prírodných zdrojov a kvalitou inštitúcií. Na kvalifikovanie vzťahu využil dynamickú panelovú regresiu, ktorou potvrdili významnú úlohu kvality inštitúcií v dopade na ekonomický rast. Následne autori sformulovali hlavné odporúčania pre politických tvorcov, ktoré môžu prispievať k ekonomickému rozvoju krajín:

- a) venovať pozornosť inštitucionálnej kvalite ako je úroveň korupcie, práv a byrokracie v krajine,
- b) podporiť demokraciu,
- c) prijať princíp väčšinového volebného práva,
- d) prijať parlamentný režim skôr ako prezidentský systém.

Ďalším opatrením, ktorý do značnej miery môže zvýšiť transparentnosť príjmov z prírodných zdrojov sú suverejné fondy Matthias Lücke (2010). Prostredníctvom suverejných fondov možno stabilizovať vládne výdavky a zároveň zabezpečiť príjmy z prírodných zdrojov pre budúce generácie. Inštitucionálny rámec suverejných fondov môže zvýšiť transparentnosť a verejnú kontrolu a môže podporovať úspory v dlhodobom horizonte z príjmov prírodných zdrojov. V tomto prípade ide o to aby sa časť príjmov získaných z boomu ropy alebo zemného plynu uložila v zahraničí na špeciálnych fondoch. Je potrebné aby sa tieto príjmy transformovali do ekonomiky pomaly a postupne. Sterilizácia príjmov môže viesť k zníženiu

výdavkového efektu a zároveň môže poskytnúť stabilný zdroj príjmov Grančay, Szikorová (2012).

Vo väčšine prípadov stabilizačné fondy zefektívňujú fiškálnu politiku prostredníctvom toho, že vládne výdavky sú menej ovplyvňované boomom v oblasti významných nálezísk prírodných zdrojov. Zároveň môže dochádzať k tomu, že tieto fondy eliminujú tlaky zo strany výdavkov a to prostredníctvom príjmov z ropy, ktoré sú uložené v zahraničí na špeciálnych fondov. Tým držia tieto príjmy mimo vládnych rozpočtov. Stabilizačné fondy "prírodných zdrojov" dokážu predchádzať zhodnoteniu reálneho výmenného kurzu. Úspešné stabilizačné fondy možno nachádzať v Nórsku alebo Čile. Ale napríklad vo Venezuele a Ománe stabilizačné fondy neboli úspešné. Dôvodom neúspechu bola častá zmena pravidiel stabilizačného fondu ako aj odchýlenie sa od zamýšľaného účelu Fasano (2000). Skúsenosti krajín so suverejným i fondmi naznačuje, že stabilizačné fondy v oblasti prírodných zdrojov nemôžu byť úspešné bez fiškálnej disciplíny a makroekonomického manažmentu jednotlivých krajín.

Perry, Olivera, Fedesarrollo (2015) analyzovali efekt hojnosti prírodných zdrojov s inštitucionálnou kvalitou a sériou sociálnych a ekonomických premenných. Ich hlavnou hypotézou bolo, že krajiny, ktoré disponujú veľkým bohatstvom prírodných zdrojov môžu zvrátiť "prekliatie" prírodnými zdrojmi prostredníctvom kvality inštitúcií. Ich ekonometrické skúmanie daných javov ukázalo, že "prekliatie" prírodných zdrojov môže byť zvrátené prostredníctvom už spomínanej kvality inštitúcií. Zároveň zistili, že dobrá kvalita inštitúcií napomáha zlepšiť distribúciu príjmov i krajinách disponujúcich veľkým objemom prírodných zdrojov.

V nasledujúcej časti je pozornosť venovaná charakterizovaniu skúmaných krajín pre ich významnosť exportu ropy. Zároveň v závere tejto časti sú hodnotené ukazovatele inštitucionálnej kvality.

V tabuľke č. 1 je charakterizovaný podiel exportu vybraných položiek na celkovom exporte. V prípade podielu minerálnych palív na celkovom exporte, je možné pozorovať, že ide významné podiely pre skúmané krajiny. Pre väčšinu skúmaných krajín platí, že podiely exportu minerálnych palív na celkovej hodnote tvoria viac ako 60 % HDP. V prípade Iraku je to takmer 100% podiel palív na celkovom exporte. Najmenší podiel palív na celkovom exporte je zaznamenaný v Kanade. Podiely palív na celkovom exporte naznačujú, že prírodné zdroje ako ropa a zemný plyn majú nezastupiteľné miesto v skúmaných krajinách.

Tabuľka 1 Podiel jednotlivých zložiek na celkovom exporte (v % HDP za rok 2015)

podiel na celkovom exporte v % HDP	priemysel	potraviny	poľnohospodárstvo	palivový export	export rúd a kovov
Saudská Arábia	18,42	1,80	0,04	78,40	1,31
Ruská Federácia	20,54	4,67	2,15	63,00	6,05
Irak	0,00	0,01	0,02	99,97	nedostupné
Kanada	52,39	12,68	4,59	21,32	7,33
Kuvajt	9,23	0,93	0,07	89,11	0,25
Angola	1,52	0,14	0,03	94,99	3,32

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov WB, 2017; dostupné údaje za rok 2015

Pre analyzovanie kvality inštitúcií sú v príspevku použité dva indexy: WGI a RGI index. Index WGI2 je jeden z najčastejšie používaných indexov pre zistenie inštitucionálnej kvality. Tento index je vytvorený svetovou bankou. Index WGI hodnotí agregované ako aj individuálne vládne indikátory pre viac ako 200 krajín a teritórií od 1996 po rok 2015 pre 6 dimenzií vlády : voľbu a zodpovednosť, pravidlá práva, kvalitu regulácie, politickú stabilitu a neprítomnosť násilia/terorizmu, efektivitu vlády, kontrolu korupcie. Indikátory sú prezentované vo forme hodnotenia v percentiloch. V takomto hodnotení 0 korešponduje s najnižším hodnotením, pokým 100 korešponduje s najlepším hodnotením (WGI 2015). Index WGI sumarizuje pohľady na kvalitu vlády prostredníctvom veľkého počtu podnikov, občanov v priemyselných a rozvíjajúcich krajinách.

Tabuľka č. 2 ukazuje indikátory indexu WGI pre 10 najväčších exportérov ropy za posledný dostupný rok 2015. Pri hodnotení spomínaných indikátorov môžeme konštatovať, že skúmané krajiny dosahujú rôznorodé hodnoty v analyzovaných indikátoroch.

2 The Worldwide Governance Indicators project

Tabuľka 2 Index inštitucionálnej kvality WGI, za rok 2015

Krajina (údaje za 2015)	Voľba a zodpoved nosť	Pravidlá práva	Kvalita regulácie	Politická stabilita a neprítomnosť násilia/terorizmu	Efektivita vlády	Kontrola korupcie
Saudská Arábia	3,94	64,90	54,81	27,62	60,58	59,62
Ruská federácia	19,21	26,44	32,21	12,86	48,08	19,23
Irak	14,78	3,85	8,65	2,86	9,13	4,33
Spojené Arabské Emiráty	19,70	75,00	82,69	71,43	91,83	82,69
Kanada	96,06	95,19	94,23	93,81	95,19	93,75
Nigéria	33,00	12,98	21,63	5,71	16,83	11,06
Kuvajt	28,57	58,65	49,52	40,95	52,88	51,44
Angola	15,76	12,02	17,79	25,24	15,38	3,85
Venezuela	17,73	0,48	2,40	13,81	10,58	5,77
Kazachstan	16,75	41,35	53,85	42,86	50,96	24,52

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov WB, 2017

Najlepšie hodnoty za všetky indikátory dosahuje Kanada, pričom za všetky indikátory zo skúmaných krajín najhoršie skóre dosahuje Venezuela a Angola. Z čiastkových výsledkov skúmania kvality inštitúcií v desiatich najväčších exportérov ropy treba podotknúť, že za sledované indikátory indexu WGI možno konštatovať, že väčšina skúmaných krajín vykazuje nízku kvalitu inštitúcií.

Druhým indexom je RGI, ktorý je vytvorený nezávislou nevládnou organizáciou s názvom Vládna inštitúcia prírodných zdrojov. Index RGI (vládný index zdrojov) meria kvalitu vlády v sektore ropy, plynu a ťažobného sektora v 58 krajinách. Tento index zahŕňa 4 hlavné indikátory: a to inštitucionálne a práve natavenia, vykazovanie praktík, záruky a kontrola kvality, priaznivé podmienky. Požadované výsledky v dosiahnutom skóre by mali nadobúdať hodnotu 70. Avšak RGI ukazuje, že prevažná skupina krajín má závažné nedostatky v riadení zdrojov podľa dostupných zdrojov, ich hodnoty nedosahujú vo väčšine prípadov ani skóre 60. Kanada je hodnotená ako siedma z celkového poradia 58 krajín za

daný index. Pričom zo všetkých skúmaných krajín dosiahla najlepšie výsledky. Zároveň táto krajina spĺňa základné požadované výsledky, jej skóre v hodnotení presiahlo úroveň 70. Zo sledovaných ukazovateľov sú na tom najhoršie krajiny ako Saudská Arábia, Kuvajt, Angola, Nigéria. Tieto krajiny sa nachádzajú na posledných priečkach pričom Saudská Arábia dosiahla najmenej priaznivé umiestnenie zo všetkých sledovaných krajín.

Tabuľka 3 RGI index inštitucionálnej kvality za rok 2015

Umiestnenie v rebríčku	Krajina	Celkové Hodnotenie RGI	Inštitucionálne a právne nastavenia	Vykazovanie praktík	Záruky a kontrola kvality	Priaznivé podmienky
7	Canada	76	67	72	74	96
19	Kazachstan	57	62	58	76	32
20	Venezuela	56	57	69	67	18
22	Ruská federácia	56	57	60	62	39
29	Irak	47	57	52	63	9
40	Nigéria	42	66	38	53	18
41	Angola	42	58	43	52	15
42	Kuvajt	41	28	43	36	57
48	Saudská Arábia	34	30	35	31	38

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov z Natural Resource Governance Institute

2 CIEĽ A METÓDY

Cieľom príspevku je poskytnúť čitateľovi teoretický prehľad v oblasti problematiky "prekliatia prírodných zdrojov" ako aj poukázať na významnosť inštitucionálnej kvality ako faktora, ktorý je schopný odvrátiť negatívny dopad na ekonomický rast krajín disponujúcich významným objemom prírodných zdrojov. Skúmanou skupinou krajín je desať najväčších exportérov ropy na svete.

Pre dosiahnutie vytýčeného cieľa boli použité viaceré metódy. Základnou metódou v teoretickej časti tohto príspevku je metóda vedeckej abstrakcie, ktorá umožnila z rozsiahleho množstva dostupných údajov a informácií vybrať tie, ktoré sú významné z hľadiska sledovaného cieľa. Úlohou teoretickej časti príspevku je poskytnúť konceptuálny základ procesov súvisiacich s danou problematikou. Pre zhrnutie stavu doterajšieho teoretického a empirického výskumu je využitá historicko-logická metóda. Pri skúmaní problematiky, ktorá je predmetom tohto príspevku sú využité dostupné knižné, časopisecké ale aj internetové zdroje prevažne zahraničných autorov, ako aj oficiálne publikácie medzinárodných ekonomických organizácií. Rovnako sú v práci využité aj grafické metódy, v podobe grafu a tabuliek. Pre kvantifikovanie inštitucionálnej kvality sú využité dva najčastejšie používané

indexy. Index WGI je jeden z najčastejšie používaných indexov pre zistenie inštitucionálnej kvality. Tento index je vytvorený svetovou bankou. Hodnotí agregované ako aj individuálne vládne indikátory pre viac ako 200 krajín a teritórií od 1996 po rok 2015 pre 6 dimenzií vlády : voľbu a zodpovednosť, pravidlá práva, kvalitu regulácie, politickú stabilitu a neprítomnosť násilia/terorizmu, efektívnosť vlády, kontrolu korupcie. Indikátory sú prezentované vo forme hodnotenia v percentiloch. Vládny index zdrojov (RGI), ktorý meria kvalitu vlády v oblasti ropného, plynárenského a ťažobného sektora v 58. krajinách sveta. Optimálne výsledky v hodnotenia indexu RGI sú nad 70. Vládny index zdrojov (RGI), ktorý meria kvalitu vlády v oblasti ropného, plynárenského a ťažobného sektora v 58. krajinách sveta. Optimálne výsledky v hodnotenia indexu RGI sú nad 70.

3 VÝSLEDKY A DISKUSIA

Záverom analyzovaných ukazovateľov je, že v súčasnosti analyzované krajiny, ktoré sú radené do skupiny najväčších exportérov ropy na svete a preukázateľne dosahujú najväčšie podiely exportu ropy z celkového exportu. Zároveň odvetvie ťažby predstavuje pre väčšinu skúmaných krajín významnú oblasť, ktorá sa podieľa na tvorbe HDP príslušných krajín. Zároveň výsledky dosahujú v oblasti inštitucionálnej kvality, meranej prostredníctvom indexov inštitucionálnej kvality vykazujú nízke hodnoty aj napriek tomu, že viaceré krajiny v súčasnosti prechádzajú transformáciou aj v oblasti zabezpečenia inštitucionálnej kvality. Pre skúmanú skupinu krajín bude predstavuje zlepšenie kvality inštitúcií výzvu a zároveň prijatia takých opatrení, ktoré povedú k zlepšeniu ekonomických ukazovateľov v jednotlivých krajinách.

ZÁVER

Zámerom práce bolo poskytnúť teoretický prehľad v oblasti problematiky "prekliatia prírodných zdrojov" ako aj poukázať na významnosť inštitucionálnej kvality ako jedného z možných faktorov, ktorý dokáže zmierniť negatívny dopad na ekonomický rast krajín disponujúcich hojnosťou prírodných zdrojov. Na základe analýzy inštitucionálnej kvality vykonanej na desiatich najväčších exportérov ropy, prostredníctvom dvoch ukazovateľov, možno konštatovať, že sledované krajiny dosahujú nízku úroveň inštitucionálnej kvality. Zároveň sa ukazuje, autokratický režim ako menej žiaduci, čo vyplýva z odporúčaní pre krajiny exportujúce ropu a zemný plyn. Indikátory poukazujú na nedostatočnú schopnosť

inštitúcií zabezpečovať podmienky pre zlepšenie ekonomického stavu v skúmaných krajinách.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

AUTY R.M. 1990. Resource-Based Industrialization : Sowing the Oil in Eight Developing Countries: Oxford University Press: London, 1990. 304 s. ISBN 978-0-1982-3299-5.

BAKWENA M. et al. 2009. Avoiding the Resource Curse : The Role of Institutions Macroeconomics Research Group. pp.1-25. ISSN 1833-4474.

CORDEN, W.M., NEARY, J. P. 1982. Booming Sector and Deindustrialisation in a Small Open Economy. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné na internete:< [http:// pure .iiasa. ac.at /206 0/1/CP-82-058.pdf](http://pure.euiass.ac.at/2060/1/CP-82-058.pdf)>

GRANČAY M., SZIKOROVÁ N. 2012. Medzinárodné hospodárske vt'ahy. Bratislava : Ekonóm, 2012. 264 s. ISBN 978-80-225-3497-0.

KOLSTAD I. 2007. The Resource Curse: Which Institutions Matter?. Chr. Michelsen Institute, Norway, pp. 1-7., ISSN 0805-505X

MEHLUM H., MOENE K., TORVIK R. 2005. Cursed by resources or institutions? [online]. The economic Journal: č. 116, 1-20 s. [cit. 2017-02-18]. Dostupné na internete:< <http://www.sv.ntnu.no/iso/Ragnar.Torvik/worldconomy7.pdf>>

MEHRARA, ALHOSSEINI, BAHRAMID. 2008. Resource Curse and Institutional Quality in Oil Countries. [online]. [cit. 2017-02-07]. Dostupné na internete:< https://mpa.ub.uni-muenchen.de/16456/1/Resource_curse_and_institutional_quality_in_oil_countries-last_version.pdf>

ROSS M. 2012. The Oil Curse: How Petroleum Wealth Shapes the Development of Nations. New Jersey: Princeton University Press, 2012. 298s. ISBN 978-0-691-14545-7

SACHS J., WARNER A.M. 1997. Natural Resource abundance and economic growth. National Bureau of Economic Research Working paper [online]. 1997. NO. 5398, Cambridge, MA. [cit. 2017-02-18]. Dostupné na internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/7b14/045909f42117197b82a910782ab68330a3e7.pdf>>

Natural Resource Governance Institute. RGI index. 2015. [Online] 2015. [cit 2016-02-19] Dostupné na internete:<<http://www.resourcegovernance.org/resource-governance-index/report>>

The World Bank Group. The Worldwide Governance Indicators project. [Online] 2015. [cit 2017-02-05]. Dostupné na internete:< <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home>>

The World Bank, 2015. World Development Indicators: “Structure of merchandise exports [Online] 2015. [cit 2016-02-19]. Dostupné na internete:< <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=TX.VAL.MRCH.CD.WT&country=>>

Tento príspevok je spracovaný v rámci projektu VEGA (2/0005/16) Ekonomické a geopolitické súvislosti meniacej sa globálnej energetickej scény a ich implikácie pre pozície EÚ v globálnej ekonomike.

KONTAKT

Ing. Michelle Chmelová

Slovenská akadémia vied v Bratislave Ekonomický ústav SAV

Šancová č.56,

811 05 Bratislava

michchmelova@gmail.com

Ekonomická univerzita v Bratislave

Katedra ekonomickej teórie

Dolnozemska cesta 1

852 35, Bratislava